

Mesec šolskih knjižnic na novi Osnovni šoli Zagradec

STROKA IN
PRAKSA

School Library Month at New Zagradec Primary School

Branka Lah

UDK 027.8:37.091.3

Izvleček

Avtorica v prispevku predstavi praznovanje meseca šolskih knjižnic na novi Osnovni šoli Zagradec. Posveča mu posebno pozornost, saj meni, da je odlična priložnost, da se šolsko knjižnico postavi v središče šole. V šolskem letu 2021/2022 je bil naslov praznovanja Pravljičice in ljudske povesti po svetu. Glavne teme so bili škrati, pravljice, ki jih je zapisal rojak Josip Jurčič, in še nekoliko bolj strašljiva pravljlična bitja, ki oživijo v noči čarovnic. Učenci so praznovanje vzeli za svoje, še posebno kreativni in produktivni so bili pri ustvarjanju albuma pravljličnih bitij in »tunela groze«. Kljub določenim omejitvam zaradi epidemije je praznovanje izpolnilo pričakovanja, saj se je povečal interes učencev za obiskovanje knjižnice. Še bolj pa veseli bolj aktivna udeležba učencev pri ustvarjalnih dogodkih v knjižnici. Pričakovanja, ideje in želje učencev pa porajajo nove aktivnosti, ki jih bodo lahko skupaj uresničevali tudi v prihodnje.

Ključne besede:

šolska knjižnica, mesec šolskih knjižnic, pravljice, pravljlična bitja, domišljija, škrati, Josip Jurčič, noč čarovnic, Zagradec

Keywords:

school library, School Library Month, fairy tales, fairy-tale creatures, imagination, dwarfs, Josip Jurčič, Halloween, Zagradec

Abstract

The article presents the School Library Month celebration at the new Zagradec Primary School. The celebration is considered to be a great opportunity to put the school library at the centre of the school. This year's title was "Fairy Tales and Folk Tales around the World". The main topics were dwarfs, fairy tales by Josip Jurčič and scary fairy-tale creatures that come alive on Halloween. Pupils identified with the celebration. They were especially creative and productive with the Fairy-Tale Creatures Album and with creating the "Tunnel of Horror". Despite the COVID-19 restrictions, the celebration met our expectations, since an increased interest in visiting the library was noticed among the pupils. But it is even more inspiring to witness their active participation in creative events at the library. Their expectations, ideas and wishes can give rise to even more activities that could be realized in the future.

V času praznovanja
meseca šolskih
knjižnic si
prizadevamo
postaviti šolsko
knjižnico v samo
središče šole, da
postane ne samo na
papirju, pač pa tudi
vsakodnevno, srce
šole.

*Če želite, da bo vaš otrok inteligenčen,
mu berite pravljice.*

*Če želite, da bo še pametnejši,
mu berite še več pravljic.*

(Albert Einstein)

UVOD

Osnovna šola Zagradec je s 1. 9. 2021 odprla nov, prelomen list v svoji zgodovini. Dolgoletne želje krajanov so se z izpolnjenimi pogoji za samostojnost uresničile in v Suhi krajini smo dobili novo šolo, kjer se šolajo učenci iz šolskih okolišev Zagradca, Ambrusa in Krke.

V knjižnici OŠ Zagradec smo že v preteklih letih, ko smo bili še podružnica OŠ Stična, zelo velik poudarek namenili praznovanju meseca šolskih knjižnic. V zadnjih letih smo skupaj s kolegoma knjižničarjema že z mednarodnim dnevom pismenosti, vključenostjo v nacionalni projekt Beremo skupaj in obeleževanjem dneva zlate knjige šolsko in širšo javnost ozaveščali o pomenu branja in obiskovanja knjižnic. Te aktivnosti so kulminirale s praznovanjem meseca šolskih knjižnic, saj si v tem času prizadevamo postaviti šolsko knjižnico v **samo središče šole**, da postane ne samo na papirju, pač pa tudi vsakodnevno, **srce šole**.

V prispevku predstavljam svoja izhodišča pri načrtovanju aktivnosti, organizacijski vidik, same aktivnosti, pa tudi težave, povezane z organizacijo praznovanja v času epidemije, moja opažanja, kako so ta praznovanja doživljali učenci in učitelji, ter moje zaključke.

IZHODIŠČA PRAZNOVANJA MESECA ŠOLSKIH KNJIŽNIC

Pri načrtovanju aktivnosti za mesec šolskih knjižnic je bilo moje najpomembnejše izhodišče izbira tistih **aktivnosti, ki bodo zanimive, in zabavne** ne le za učence, ampak tudi zame in vse preostale. Zakaj zame? Ker menim, da lahko učence navdušimo in motiviramo samo takrat, kadar smo tudi sami sproščeni, če v načrtovanih aktivnostih uživamo in se zabavamo.

Mesec šolskih knjižnic mi pomeni **praznovanje**, zato se mi zdi v tem času najbolj pomembno, da vsem uporabnikom knjižnice naš prostor predstavimo kot kraj dobrega počutja, sprejetosti, ustvarjalnosti in izražanja domišljije.

Nekatere **dejavnosti iz preteklih praznovanj**, za katere učenci pokažejo največji interes in zanimanje, poskušam prenesti tudi v tekoče leto, vendar se mi zdi pomembno, da celotno praznovanje čim bolj obarvam **z aktualno temo mednarodnega praznovanja**, če se le da, pa to temo povežem tudi s pomembnejšimi lokalnimi ali nacionalnimi dogodki.

V šolskem letu 2021/2022 je bila glavna tema Mednarodnega združenja šolskih knjižničarjev (IASL) »**Pravljice in ljudske povesti po svetu**«.

Šolska knjižnica je prostor, kjer sta doma tako **znanje** kot **domišljija**. Čeprav se v šoli upravičeno poudarja pomen znanja in znanosti in v šolskih knjižnicah spodbujamo raziskovanje in razgledanost, pa ne smemo zanemariti tudi **pravljic in domišljije**. Slednja ni le odmik od vsakodnevnih skrbi. Ponuja nam rešitve tam, kjer jih morda znanje še ne vidi, saj domišljija nima ne meja ne omejitev. Predvsem pa v šolski knjižnici ustvarja vzdusje ustvarjalnosti, pripadnosti in sprejetosti, saj poskuša pri učencih zbuditi prepoznavo in izražanje bolj ali manj skritih talentov, želja in interesov.

Ne vem povsem, ali je šlo za naključje ali pa mor-

Slika 1: Razstava slikanic in knjig o škratih v osrednjem delu šolske knjižnice

Pomembno je, da celotno praznovanje čim bolj obarvamo z aktualno temo mednarodnega praznovanja in jo povežemo s pomembnejšimi lokalnimi ali nacionalnimi dogodki.

da za pravljčni urok, ampak ravno v tem času smo v šolsko knjižnico dobili kar dve slikanici o škratih izpod peres lokalnih pisateljic. Pisateljica **Ivanka Mestnik**, ki v svojih delih opeva tudi lepote Krke in Suhe Krajine, je izdala ponatis dveh knjižic o gorjanskih škrtih (**Gorjanski škrti med ljudmi** in **Gorjanski škrti v kraljestvu Brbuča**). Sodelavka, pisateljica in učiteljica matematike na naši šoli **Dragica Šteh** pa je ravno oktobra izdala drugi del v seriji domoznanskih slikanic, z naslovom *Škrat Ivan* in princesa Ivanka najdeta zaklad(e) na Krki. Slikanico je ilustrirala naša učiteljica za likovni pouk **Anka Švigelj Koželj**, ki je našo šolsko knjižnico že pred nekaj leti s pomočjo svojih učencev okrasila s čudovitimi stenski poslikavami pravljčnih bitij in literarnih junakov.

Vse te knjižne novosti smo skupaj s tematsko podobnimi knjigami **razstavili v osrednjem delu knjižnice** kot glavno vodilo in motivacijo za aktivnosti. Kar nekaj knjig je tako laže našlo pot do svojih bralcev.

Tema prvega tedna so bili tako škrtje in druga **pravljčna bitja**, v drugem tednu smo praznovanje naslonili na **pravljice** našega rojaka **Josi-pa Jurčiča**, ki mu je bilo posvečeno leto 2021, v zadnjem tednu pred počitnicami pa smo v šolski knjižnici dodali še mednarodno dimenzijo. Del knjižnice smo prestavili v »strašljivi« pravljčni svet izvorno keltskega, danes pa prek ameriške kulture vedno bolj znanega praznovanja **noči čarovnic** (Halloween).

AKTIVNOSTI

Prvi teden praznovanja meseca šolskih knjižnic že tradicionalno sovпада s praznovanjem tedna otroka, zato je bila večina aktivnosti na **temo škratkov** pripravljena prav za naše najmlajše učence.

Organizirali smo **pravljčne ure na temo škratkov**, starejši učenci so brali v oddelku podaljšanega bivanja, učiteljica Dragica Šteh pa je brala svojo knjigo o Škratu Ivanu, ki je odkrival zaklade na Krki.

Tudi knjižni in knjižničarski škrti so znani po svoji nagajivosti, zato so obiskovalce šolske knjižnice čakale različne naloge – delavnice. Lahko so si izdelali **ŠKRATJA UŠESKA** iz barvnega papirja oziroma reševali **ŠKRATO-VSKO ZMEŠNJAVA**. Opremljeni s štam-piljkami črk so popravljali napačne naslove, npr. na listku je pisalo GRIMM, W.: RDEČA MAPICA, učenci pa so morali najti napako in popraviti naslov, tako da je pisalo RDEČA KAPICA.

Učenci 4. razreda pa so imeli v šolski knjižnici **LOV ZA ZAKLADOM ... s škratom Ivanom** so v knjižnici iskali zaklade, ki se skrivajo v knjigah. V knjigah pravljic so iskali pravljčna bitja, med leposlovnimi knjigami stopnje C pravljčne živali, v pesmicah pravljčne predmete, v leposlovju P junake z nadnaravnimi lastnostmi, raziskovali pa so tudi poučne knjige, kjer so zapisane skrivnosti o škrtih.

Slika 2: Učiteljica in pisateljica Dragica Šteh je svojo pravljico povezala s poslikavami na steni.

Slika 3: Na poslikavah na steni so ob reki Krki prikazani tudi kulturni zakladi naših krajev.

Slika 4: Izdelovanje škratjih ušes

Slika 5: Iskanje zakladov s škratom Ivanom

Slike 6, 7 in 8: Učenci OPB2 so šolsko knjižnico okrasili s škratki.

Tudi učenci v oddelkih podaljšanega bivanja so radi prihajali v knjižnico. Pod mentorstvom učiteljice Mojce Pustovrh so motivirani s pravljičami o škrtih šolsko knjižnico **okrasili s svojimi izdelki ... škratki in kazalkami za knjige v obliki škratkov.**

V drugem tednu smo tematiki škratov dodali še likovno poustvarjanje na temo ljudskih pravljič, ki jih je zapisal naš rojak Josip Jurčič. Posvečeno mu je bilo leto 2021, zato smo v dveh oddelkih petega razreda ilustrirali pravljico o Beli kači ter pravljičico o psoglavcih. Učenci so ustvarili tri slikanice, ki so zdaj na ogled v šolski knjižnici.

Slika 9: Pravljičice Josipa Jurčiča, ki so jih ilustrirali učenci 5. a in 5. b.

Na predmetni stopnji imamo v knjižnici nekaj zelo zagretyh učencev, ki so mesec šolskih knjižnic vzeli še bolj za svojega. Med odmori in po pouku so pod mojim mentorstvom ustvarili **album pravljičnih bitij**, ki predstavlja opise 31 pravljičnih bitij iz Slovenije in drugih delov sveta (iz stare grške mitologije, Francije, Kitajske, Japonske in Egipta). Za nekaj čudovitih ilustracij, ki krasijo posamezna poglavja, je poskrbela nadarjena učenka iz 9. b Ajda

PRAVLIČNA BITJA IZ SLOVENSKE Ljudske PRAVLOIČ

Po človeški podobi:

1. Vila

1.

Vila je mitološko bitje, dede izjemne lepote obdarjena s čarobnimi močmi. *Povsod* so vsodobljene s krili, lahkonimi oblekami in bujnimi lasmi. Ponekod jih opisujejo kot večno mlade. Vile naj bi živele v gozdu, v bližini starih hrbov, izvirov, rek ali pod zemljo, v jamah.

2. Sojenice ali rojenice

2.

Sojenice so tri vile, ki ob otrokovem rojstvu odločajo o njegovi usodi.

Sojenice (tudi rojenice, *lesnice, rojenice*) so tri bujeslovna bitja, za katera so stari Slovani verovali, da odločajo o njihovi usodi.

Sliki 10 in 11: Učenec Benjamin Zavšek iz 6. a pri raziskovanju pravljčnih bitij

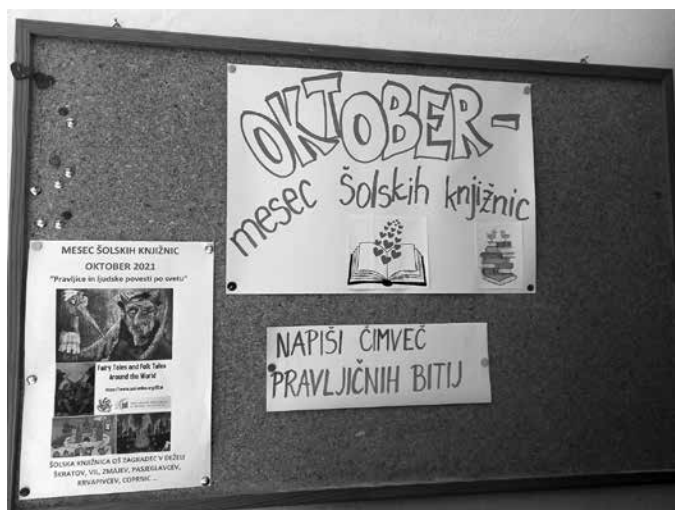
Kambič, album pa so v veselem decembru so-ustvarjali vsi učenci na šoli, ki so to želeli, saj so dobili nalepke, na katere so narisali pravljčnih bitja in jih prilepili na ustrezno mesto.

Mesec šolskih knjižnic so vzeli za svojega tudi na podružnicah v **Ambrusu in na Krki**, kjer so tekmovali v iskanju pravljčnih bitij in prebirali pravljnice o skratih. Dva učenca PŠ Ambrus, ki sta našela največ pravljčnih bitij, sta bila decembra nagrajena s tematsko oblikovanimi priznanji in knjižno nagrado.

Zadnji teden pred počitnicami pa smo de-javnosti še bolj stopnjevali in vključili še več učencev predmetne stopnje. Mesec pravlj-

smo izkoristili za preobrazbo in kreacijo »tunela groze«. Učenci so lahko na ustvarjal-nih delavnicah po pouku izdelovali okraske (netopirje, duhce, okostnjake ipd.), najbolj zavzeti in vztrajni pa so se lotili okraševanja tunela.

Nad dvema omarama so razpeli rjuhe, tunel pa prepredli s pajkovimi mrežami. Police smo založili s tematsko izbranimi knjigami, dodali okraske, za ustvarjanje pravega razpoloženja pa smo dodali še svetlobne učinke (lučke, vrtečo kroglo) in glasbeno-vizualno podlago na tablici. Vrtela se je tematska, rahlo shrhljiva glasba, ki je še dodatno poskrbela za avten-

Sliki 12 in 13: Praznovanje v šolski knjižnici PŠ Ambrus

Sliki 14 in 15: Učenci izdelujejo okraske po predlogah in svoji domišljiji.

tičnost »tunela groze«. Učiteljica angleščine Silvija Valenčič je pri vходу v tunel poskrbela še za dodatno zabavo z vrsto »Halloween« šal v angleškem jeziku. Za najmlajše smo dodali tudi učenje nekaterih angleških besed na temo, tako da je bil sprehod skozi tunel tudi poučen.

Zaradi epidemioloških razmer smo za vstop določili pravila, tako da sta bila sočasno v tunelu lahko samo dva učenca iz istega mehurčka.

Učenci so tunel hitro vzeli za svojega, nekateri so na začetku kar hitro »zleteli« skozi, ampak

Slike 16, 17 in 18: »Tunnel of Horror«, ki so ga na temo »Halloween« okrasili in opremili učenci.

so se vanj nato ponovno vračali ob različnih priložnostih. Učiteljice na razredni stopnji so mi povedale, da se je želja po obiskovanju knjižnice precej povečala, najbolj pa je bilo razveseljivo, da se je povečala tudi izposoja knjig.

POMEN DODATNIH AKTIVNOSTI V ŠOLSKI KNJIŽNICI

Pri organizaciji meseca šolskih knjižnic je bila velika prednost, da sem v šolski knjižnici prisotna ves čas.

Pri organizaciji meseca šolskih knjižnic je bila velika prednost, da sem v šolski knjižnici prisotna ves čas. V dovolj velikih matičnih šolah je to samoumevno, v manjših šolah in na podružnicah pa so učenci in učitelji tozadevno prikrajšani in lahko obisk knjižnice načrtujejo le enkrat ali dvakrat tedensko. Dodatne aktivnosti, ki dajejo šolski knjižnici dodano vrednost na šoli, so v tem primeru precej okrnjene.

Dejavnosti šolske knjižnice so bile močno okrnjene tudi zaradi epidemije. V šolskem letu 2021/2022 je bilo praznovanje meseca šolskih knjižnic za predmetno stopnjo prekinjeno že

sredi oktobra, odpovedati smo morali načrtovane Skype konference in mnoge druge aktivnosti.

V šolskem letu 2021/2022 smo kljub upoštevanju vseh ukrepov in pravil uspeli ustvariti tisto pravo praznovanje, da smo šolsko knjižnico ponovno približali učencem in jih motivirali za obisk.

Uspešno izveden mesec šolskih knjižnic je odzvanjal še naprej v november. Učenci zelo radi prihajajo v šolsko knjižnico, radi si izposojajo knjige, pomagajo v knjižnici, v nekaterih razredih pa so učenci samoiniciativno postali knjižničarkini pomočniki, ki urejajo tudi razredne knjižnice.

Počiščen in izprazen »tunel« kar kliče po novih okrasitvah. Učenci iz 7. b, ki imajo v šolski knjižnici svojo učilnico, me že držijo za besedo, zato že delamo načrte in se pripravljamo na ustvarjanje pravljичne dežele iz naravnih in recikliranih materialov. V današnjih časih so takšne ustvarjalno sprostitvene aktivnosti še posebno pomembne. ●

BRANKA LAH, univ. dipl. pedagog in sociolog kulture, zaposlena na Osnovni šoli Zagradec
Naslov: Osnovna šola Zagradec, Zagradec 33, 1303 Zagradec
E-naslov: branka.lah@os-zagradec.si